

HELSINKI COMMITTEE FOR HUMAN RIGHTS

МЕСЕЧЕН ИЗВЕШТАЈ ЗА ЧОВЕКОВИТЕ

ПРАВА ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

ФЕВРУАРИ 2014

СОДРЖИНА

ЈАВНИ НАСТАНИ И ПОВРЕДИ НА ДЕМОКРАТСКИТЕ ПРИНЦИПИ

- Протест на здружение на стечајни работници УНИТ Куманово
- Предизборни активности
- Зголемен бројот на кривични дела и инциденти сторени од омраза

СУДСКИ СЛУЧАИ

- Предмет за заштита од дискриминација во Основен суд Гостивар

МАРТ 2014

ЈАВНИ НАСТАНИ И ПОВРЕДИ НА ДЕМОКРАТСКИТЕ ПРИНЦИПИ

ПРОТЕСТ НА ЗДРУЖЕНИЕ НА СТЕЧАЈНИ РАБОТНИЦИ УНИТ КУМАНОВО

На 01.03.2014, набљудувачи на Хелсиншкиот комитет го проследија Маршот против сиротмаштија со пораката „5 до 12 е, време е народот да се разбуди и Владата да се вразуми, затоа што 5 до 12 е за да ги спасиме идните генерации“. Маршот беше во организација на Македонската платформа против сиромаштија во соработка со невладината организација „8 септември“ и други организации меѓу кои и Хелсиншкиот комитет. За таа цел покрај набљудувачите на Комитетот учество зема и извршната директорка Уранија Пировска.

За време на протестот Уранија Пировска била повикана од неколку граѓани кои што и укажале дека извесен човек во цивилна облека ги легитимира без причина. По обидот на Пировска да открие за што станува збор се упатува кон лицето за кое се претпоставува дека е припадник на Управата за безбедност и контраразузнавање (УБК) на Република Македонија. Покрај тоа што извршната директорка на Комитетот се соочи со груб и недоличен вербален однос од страна на неуниформираниот полициски службеник, таа беше физички нападна со тупаница по рамото како и со закани да не се меша во неговата работа.

Целиот настан е документиран со видео кое овозможува идентификување на неуниформираниот полициски службеникот како и со писмени изјави од двајца сведоци по што беше доставена претставка до Секторот за внатрешната контрола (СВР) при Министерството за внатрешни работи. Претставката која Комитетот ја поднесе покрена неколку прашања меѓу кои:

1. Дали неуниформираниот полициски службеник е припадник на Бирото за јавна безбедност при МВР или од Управата за безбедност и контраразузнавање со цел да се утврди дали тој имал/немал обврска да се легитимира согласно Законот за полиција или Закон за внатрешни работи?
2. Доколку е припадник на Управата, СВР да одговори дали Управата имала сознанија дека мирниот марш против сиромаштија претставува сериозна закана по државната безбедност и ако да, зошто за тоа претходно не е известена пошироката јавност согласно Упатството за начинот на остварување на комуникација со јавноста на УБК?
3. Зошто неуниформираниот полициски службеник се обидел да идентификува две лица на протестот и со кои дејствија учесниците ги исполниле условите согласно член 38, став 2 од Законот за полиција?
4. Со кое дејствие Уранија Пировска ја попречила целта на полициското овластување поради кое против неа е употребено физичка сила и дали истата била неопходна? Ако да, тогаш зошто неуниформираниот полициски службеник првенствено не ја

предупредил за дејствијата кои би ги превземал доколку Пировска навистина попречувала да се изврши полицското овластување, и

5. Зошто неуниформираниот полициски службеник го попречува снимањето на настанот од страна на една медиумска куќа која достави и видео во кое е овој службеник забранува снимање спротивно на член 16 од Уставот на Република Македонија и член 14 од Упатството за начинот на остварување комуникација со јавноста?¹

Поднесената претставка содржеше видео материјал со цел идентификување на неуформираниот полициски службеник и две писмени изјави на сведоци кои го потврдуваат тврдењето на извршната директорка на Комитетот. Но во одговорот добиен од страна на СВР единствено е посочено дека неуниформираниот полициски службеник е вработен во Оддел за обезбедување при Бирото за јавна безбедност како и дека тој легитимирал двајца учесници во маршот кои управувале со направа за снимање од воздух или мултикоптер. Имено, полицискиот службеник бил загрижен дека при евентуален дефект на леталото може да се загрози здравјето на граѓаните кои во тој момент се движеле во голем број на јавна површина. Исто така од СВР тврдат дека полицискиот службеник се легитимирал со службена легитимација и зборовите „Полиција“ спротивно на исказите на учесниците и сведоците во маршот.

Имено, во одговорот на претставката во ниту еден момент не се споменуваат поднесените изјави на сведоците односно може да се заклучи дека СВР не ги земала воопшто предвид пред да утврди дека нема незаконско постапување од страна на полицискиот службеник и дека истиот не ја злоупотребил своите овластувања како и тоа дека употребил сила врз Пировска. Исто така во одговорот СВР воопшто не споменува зошто е неуформираниот полициски службеник забранува снимање на една медиумска куќа иако таа наредба е документирана со видео-запис.²

ПРЕДИЗБОРНИ АКТИВНОСТИ

На 23.02.2014 година во вечерните часови одекнала експлозивна направа пред штаб на најголемата опозициска партија СДСМ. За овој настан Комитетот се информираше од медиумите по што се вклучи со реакција до надлежното министерство односно Министерството за внатрешни работи. Од информациите произлегува дека била поставена експлозивна направа која што експлодирала при што биле доведени во сериозна опасност повеќе од 30 лица што се наоѓале во објектот.

---

¹ Предмет: Претставка до Министерство за внатрешни работи, Сектор за внатрешна контрола и професионални стандарди, бр. 03-164, Хелсиншки комитет за човекови права на Република Македонија

² Предмет: Одговор на претставка, рег.бр. 13.2-565/4, Министерство за внатрешни работи, Сектор за внатрешна контрола и професионални стандарди

Комитетот апелираше дека во пресрет на изборите МВР мора да пристапи сериозно кон овој случај и да го истражи во целост затоа што инцидентите поврзани со политички партии уште од месец јануари беа присутни во јавниот дискурс. Имено, Комитетот нотира дека во последните три месеци заедно со овој последен инцидент, евидентирани беа 4 случаи кои се темелат на омраза поради политичко уверување односно припадност. Споменатите инциденти се однесуваа на напади на политички организации, недвижен и движен имот на партиите ВМРО- ДПМНЕ, ГРОМ и АДП.

Иако Комитетот го испрати својот апел до надлежното министерство преку соопштение за јавност сепак за овој случај истрагата не заврши со соодветна истрага и сторителите не се пронајдени.

ЗГОЛЕМЕН БРОЈОТ НА КРИВИЧНИ ДЕЛА И ИНЦИДЕНТИ СТОРЕНИ ОД ОМРАЗА

Како и во изминатиот период, така и во текот на месец февруари, Хелсиншкиот комитет продолжи да ги следи кривичните дела и инцидентите мотивирани од нетолеранција, односно предрасуди кон одредена група во општеството.³ Во овој период биле сторени вкупно 14 кривични дела и инциденти сторени од омраза. Од вкупниот број на инциденти дури 11 инциденти инволвираат физички напади на млади лица и средношколци, 1 инцидент на сквернавење на христијански гробишта, како и 2 инциденти сторени поради политичка афилијација. Споредувајќи ја состојбата со злосторствата и инцидентите сторени од омраза во претходните месеци, со жалење може да се констатира дека во овој месец постои зголемување на бројот на сторени злосторства и инциденти (за периодот март - декември 2013 година месечниот просек изнесува 11 инциденти).

Инцидентите кои инволвираат физички напади на млади лица и средношколци најчесто вклучуваат физички напад на група на ученици против еден ученик или тепачки меѓу две спротивставени групи од различна етничка припадност, што беше забележано и во претходниот период на следење на овој тип на инциденти. Многу од физичките напади се случуваат или во близина на автобуските станици или пак внатре во самите автобуси како и во училишните дворови.

Сквернавењето на христијански гробишта како инцидент сторен од омраза беше забележано и претходно од страна на Хелсиншкиот комитет. На 22 февруари, на ден задушница, во скопското село Брњанци биле искршени дваесетина православни гроба. По кажувањето на селаните на ова село, инцидентот бил пријавен во полиција, по што надлежните презеле мерки за пронаоѓање на сторителите.

Еден од инцидентите сторени поради политичка афилијација во текот на месец февруари предизвика големо вознемирување и загриженост кај јавноста. На 24 февруари, пред партискиот штаб на СДСМ била фрлена бомба кашикара од автомобил во движење. Во моментот на експлозијата се одржувал партиски состанок

---

³ Види <http://zlostorstvaodomraza.com>

на младинската организација, но за среќа во овој инцидент, освен материјалната штета, нема повредени. Надлежните органи сè уште трагаат по сторителите на овој инцидент. Вториот инцидент сторен поради политичка афилијација вклучува каменување на штабот на партијата „ГРОМ“ во општина Бутел по што и тука полицијата работи на расветлување на случајот.

СУДСКИ СЛУЧАИ

ПРЕДМЕТ ЗА ЗАШТИТА ОД ДИСКРИМИНАЦИЈА ВО ОСНОВЕН СУД ГОСТИВАР

Хелсиншкиот комитет веќе констатираше дека во текот на целата 2013 година најзастапена беше дискриминацијата врз основа на политичка припадност, односно афилијација. Најголем број на претставки беа доставени од општина Гостивар, но не изостанаа претставки ниту од општина Охрид и Карпош.

За случајот во општина Гостивар кој се однесуваше на дискриминација поради политичка припадност кон раководителите на секторите во претријатието ЈП Комуналец - Гостивар сторена од страна на в.д. Директорот беше поведена судска постапка. Оваа постапка пред првостепениот суд е завршена и одлуката е негативна, со напомена од судскиот совет дека тужителите пред да поднесат тужба требало да поднесат претставка до Комисијата за заштита од дискриминација. Преку овој пример сакаме да им посочиме на судиите во Република Македонија дека Комисијата за заштита од дискриминација е независно тело кое носи мислења и препораки по поднесени претставки за наводна дискриминација и воопшто не е поврзана со судската заштита од дискриминација.

Без разлика дали жртвите на дискриминација се обратиле или не се обратиле до Комисијата за заштита од дискриминација, можат да поведат судска постапка за утврдување и заштита од дискриминација. Во случаите кога е поведена постапка и кога е донесено мислење од страна на Комисијата за заштита од дискриминација дека во конкретниот случај била сторена дискриминација, мислењето може да биде искористено како доказ во судската постапка, кое сепак, на никаков начин не го обврзува судот да ја донесе истата одлука. Исто така, во случај да е поведена постапка пред Комисијата за заштита од дискриминација и таа сеуште да нема донесено одлука по поднесената претставка, жртвата на наводна дискриминација може да поведе судска постапка и за тоа да ја извести Комисијата за заштита од дискриминација, со што постапката пред Комисијата ќе биде сопрена.